

Nationellt programområde för Infektionssjukdomar

Verksamhetsplan 2020

Visionen för Nationellt system för kunskapsstyrning hälso- och sjukvård

Vår framgång räknas i liv och jämlik hälsa.
Tillsammans gör vi varandra framgångsrika.

NAG Strama

1. Motivering, behov och syfte

Antibiotikaresistens är ett allvarligt och växande folkhälsoproblem både i Sverige och i världen och ett av de största hoten mot svensk sjukvård. Arbetet för att motverka resistensutveckling och att kunna möjliggöra en effektiv behandling mot infektioner har hög prioritet och behovet kommer att kvarstå permanent.

2. Mål

Att patienterna ska få tillgång till bästa möjliga behandling mot bakteriella infektioner i en sjukvård som motverkar antibiotikaresistens

3. Metod och åtgärd

NAG Strama stödjer hälso- och sjukvårdshuvudmännens nationella arbete och samordnar regionernas Stramagrupper i arbetet för en klok och ansvarsfull användning av antibiotika

Uppdraget blir bland annat att:

- Skapa ett engagemang för antibiotika och antibiotikaresistens inom hälso- och sjukvården och i samhället samt främja korrekt och effektiv antibiotikaanvändning.
- Följa och analysera följsamheten till behandlingsrekommendationer och kvalitén på antibiotikabehandling av infektioner, på nationell nivå.
- Medverka till att nationella kvalitetssystem utvecklas och används för uppföljning och förbättringsarbete. Detta gäller antibiotikaresistens och diagnos- och laboratoriekopplade förskrivningsdata i öppenvård och på sjukhus samt att det utvecklas system för att följa tecken på eventuell underförskrivning av antibiotika.

- Medverka till utvärdering av medicinska metoder samt bidra i arbetet med ordnat införande/ordnad utfasning av medicinska metoder.
- Samverka med regionala stramagrupper, myndigheter och aktörer inom veterinärmedicin och miljö.
- Ta fram nya och kontinuerligt uppdatera nuvarande nationella behandlingsrekommendationer i samarbete med LäkeMedelsverket, Folkhälsomyndigheten, specialitetsföreningar och i särskilda arbetsgrupper, samt att göra dessa kända och tillgängliga digitalt och i tryck.
- Arrangera nationella utbildningar och workshops för professionen inklusive webbutbildningar och inspelade föreläsningar mm.
- Främja erfarenhetsutbyte och delande av erfarenheter och framtaget informationsmaterial från regionala stramagrupperns arbete.
- Ta fram nationella kvalitetsindikatorer och mål för antibiotikaanvändning i primärvård och slutenvård.
- Aktivt delta i samarbeten, arbetsgrupper, referensgrupper mm rörande antibiotikafrågor hos nationella myndigheter som Folkhälsomyndigheten, LäkeMedelsverket, Vetenskapsrådet och Socialstyrelsen, samt i Nationella samverkansfunktionen mot antibiotikaresistens.
- Stödja folkhälsoarbete och verka för vaccinationer för att minska uppkomsten av infektioner.
- Komma med förslag på och medverka i prioriteringar av ny forskning.
- Vara projektpartner i nationella och internationella forskningsprojekt
- Vara remissinstans och dialogpartner i antibiotikafrågor för sjukvården, myndigheter och intresseorganisationer.
- Bedriva omvärldsspaning och att dela med oss av de svenska erfarenheterna internationellt. Vår kompetens och våra erfarenheter är efterfrågade både av WHO och andra länders sjukvårdssystem.

4. Konsekvensbeskrivning

De planerade aktiviteterna bidrar till att professionerna får stöd för att uppnå bästa kvalitet på infektionsbehandlingar och att patienterna får effektiv antibiotikabehandling när det verkligen gör nytta. Det minskar risken för onödiga biverkningar för patienten och bidrar till att bromsa antibiotikaresistensutveckling.

5. Uppskattning av resursåtgång

NAG Strama fungerar sedan 2016 som en nationell arbetsgrupp. De aktuella ledamöterna är experter från sjukvårdsregionerna med ett uppdrag och mandat att företräda regionen inom arbetet mot antibiotikaresistens. Arbetsgruppens sammansättning speglar nyckelkompetenser och vårdnivåer inom området. Gruppen

har tolv ledamöter. De har 10 dagar/år i avsatt tid för arbetet. Beräknad arbetsåtgång för ordförande och processledare är 50%. NAG Strama har via en överenskommelse mellan Socialdepartementet och SKL en budget på 2,5 miljoner kronor. Tidsbegränsade arbetsgrupper bildas till specifika projekt.

6. Samverkan

NAG Strama samarbetar nära med alla regionala Stramagrupper och Stramanätverket samt Folkhälsomyndigheten. NAG Strama har varannan vecka videomöte med Folkhälsomyndigheten och Stramanätverkets ordförande och deltar i regelbundna möten med Folkhälsomyndighetens samverkansgrupp för Stramaarbete samt Nationella samverkansfunktionen mot antibiotikaresistens (21 myndigheter och fyra intresseorganisationer). NAG Strama samverkar även med berörda NPO, NSG, specialitetsföreningar, Läkemedelsverket samt Referensgruppen för Antibiotikafrågor (RAF).

7. Uppföljning och utvärdering

Förskrivning av antibiotika på recept såväl på nationell som på regional nivå följs varje månad av Folkhälsomyndigheten. Förskrivning av digitala vårdgivare följs i nuläget upp av berörda regioner och NAG Strama verkar för att Folkhälsomyndigheten ska få ett nationellt uppdrag att följa upp digitala vårdgivare. Uppföljning av kvalitetsindikatorer i primärvården följs i PrimärvårdsKvalitet eller motsvarande system och förskrivning på sjukhusen via Infektionsverket och rekvisitionsdata. Resistensutveckling följs regionalt och nationellt i Svebar via Folkhälsomyndigheten. Utvalda delar av de regionala Stramagruppernas arbete följs årligen upp via en enkät till Stramagrupperna. Utvärderingarna visar på minskande antibiotikaförskrivning på recept och att det finns tecken på ökad följsamhet till behandlingsrekommendationerna. Förskrivningen på sjukhus ligger huvudsakligen på oförändrad nivå. En successiv ökning av antalet sjukhus som inför antibiotikaronder pågår om än i långsam takt. Det återstår fortsatt ett arbete för att alla regioner ska införa och använda ovan beskrivna metoder för uppföljning. Sammantaget bedömer vi att det finns ett fortsatt behov av att fortbilda förskrivare om diagnostik, handläggning och behandling av bakteriella infektioner.

8. Redovisa aktiviteter och insatser som genomförts 2019

Pågående och genomförda insatser riktade till primärvård/öppenvård

NAG Strama:

-har fortsatt arbetet för målet 250 *recept antibiotika/1000* invånare och år i Sverige. Två län har uppnått målet och snittet för riket är 286 (191031), en sänkning med 4 % perioden jan-okt 2019.

-söker resurser för att kunna *fortbilda alla förskrivare* enligt ESCMIDs ”generic competencies” som är ett europeiskt initiativ med brett stöd i Europa.

-verkar för att alla landsting/regioner ska kunna leverera diagnos- och analyskopplade förskrivningsdata på klinik/vårdcentralsnivå och individuell nivå. Fokus ligger på systemet *PrimärvårdsKvalitet* och samarbeten där regionala Stramagrupper stödjer analys och förbättringsarbete på vårdcentraler. NAG Strama har en arbetsgrupp som i samarbete med Folkhälsomyndigheten arbetar med fortsatt utveckling av kvalitetsindikatorerna för infektioner inom PrimärvårdsKvalitet.

-har tillsammans med Folkhälsomyndigheten, RISE och ReAct nu avslutat steg ett i Vinnovaprojektet SPIRHA (Svenskt Program för Innovation för Rationell och Hållbar Antibiotikatillgång). Samma gruppering har i november tillsammans med SKL fått resurser för ett femårigt Vinnova-projekt under visionen *Ett antibiotikasmart Sverige*.

-deltar i det löpande arbetet inom den *Nationella samverkansfunktionen mot antibiotikaresistens* tillsammans med 21 myndigheter och 4 intresseorganisationer som även årligen arrangerar *Antibiotikaforum* och informationssatsningen *Skydda antibiotikan*.

-har uppdaterat dokumentet *Kvalitetsindikatorer vid digitala vårdmöten*, publicerat 191031.

-är *dialogpartner till Socialstyrelsen* i deras arbete med regeringsuppdrag om digitala vårdtjänster och ordinationsorsaker.

-är aktivt delaktig i planering och genomförande av uppdateringen av *nationella behandlingsrekommendationer för rinosinuit* i samarbete med Läkemedelsverket. Publicering planeras före sommaren 2020.

-har tillsammans med Folkhälsomyndigheten och Läkemedelsverket publicerat en användarvänlig sammanställning av behandlingsrekommendationer för infektioner i öppenvård i *”regnbågsbroschyren”* med samma innehåll i appen Strama Nationell.

-har publicerat en ny flik med nationella rekommendationer för *profylax och behandling inom tandvården i appen Strama nationell*. Samma innehåll som i appen kan även läsas via webbläsare i dator för ökad tillgänglighet.

-har i samarbete med regionala Strama grupper kunnat publicera åtta *utbildningsfilmer* om handläggning av vanliga infektioner i primärvården.

-har verkat för att man fortlöpande *analyserar komplikationer* för att upptäcka tecken på eventuell underförskrivning av antibiotika tillsammans med Folkhälsomyndigheten. Ny studie är på gång med data från Stockholm och några andra regioner.

-fortsätter samarbetet med Folkhälsomyndigheten och Senior alert om *HALT-mätningar* på SÄBO och förbättringsarbete kopplat till lokala data.

-samarbetar med Strama Stockholm, Folkhälsomyndigheten och andra aktörer för att kunna genomföra en *målgruppsanalys* som underlag för en informationsinsats mot allmänheten med målet att ytterligare minska onödig antibiotikaanvändning.

-samarbetar med de regionala Stramagrupperna kring framtagande av *utbildningsmaterial* och ger årligen riktade *workshops*, en nationell *utbildning för regionala Stramamedarbetare* och *Stramadagen* i samarbete med Folkhälsomyndigheten.

-ger *stöd till regionala Stramagrupperna* i sitt kontinuerliga arbete och verkar för att de ska ha tillräckliga resurser. Ordnar *årligt internat* för ordförandena i de regionala grupperna i samarbete med Folkhälsomyndigheten.

Flera av ledamöterna i NAG Strama är anlitade som *experter i internationella samarbeten* och projekt.

Alla aktuella dokument, nyheter, utbildningsmaterial och kommande aktiviteter finns tillgängliga på *strama.se*

Pågående och genomförda insatser riktade till sjukhusvård

NAG strama:

-arbetar tillsammans med landets infektionskliniker och regioner för att en strukturerad utvärdering av pågående behandlingar i form av *antibiotikaronder* införs på relevanta avdelningar på Sveriges alla akutsjukhus. Har publicerat ett kunskapsunderlag, arrangerat en nationell workshop, genomfört enkäter och genomfört under slutet av 2019 en nationell datainsamling som kommer att ge ytterligare kunskap om antibiotikarondernas effekt och genomförbarhet. Ett särskilt arbetet görs för att kunna införa antibiotikaronder på barnkliniker

-fortsätter att stödja implementeringen av *Antibiotikasmarta sjuksköterskor*. Ett arbete för att stärka sjuksköterskans kompetens och vårdteamet i arbetet mot antibiotikaresistens på sjukhuskliniker. Fokus på dagliga utvärderingar och i flera regioner används metoden också kopplat till prevention mot VRI via daglig utvärdering av behov av urinkateter, infarter etc. Planerar en utvärdering av insatsen 2020. Arbetssättet har även exporterats till Norge och planeras att införas inom kommunal vård

-deltar aktivt i styrgrupp och delprojekt i *Platinea, ett Vinnovaprojekt steg 2*. Projektet pågår till och med 2020 och har som mål att etablera en permanent samverkansplattform som ska förbättra tillgänglighet av viktiga antibiotika och förbättra antibiotikaanvändningen.

-samarbetar med Folkhälsomyndigheten för att utveckla användandet av *Infektionsverktyget* och *Svebar* (det senare är ett nationellt system för early warning och kontinuerlig sammanställning av resistensdata från regionerna). Arrangerade i

november 2019 en nationell workshop med deltagare från landets laboratorier för klinisk mikrobiologi och de regionala Stramagrupperna.

-fortsatt uppdatering av nationella *behandlingsrekommendationer för infektioner på sjukhus* i appen Strama Nationell.

-uppdaterar *kunskapsunderlaget för behandling av infektioner orsakade av multiresistenta gramnegativa bakterier*. Klart våren 2020.

-har tillsatt en multidisciplinär arbetsgrupp från berörda specialitetsföreningar som arbetar med att ta fram ett nationellt *kunskapsunderlag för antibiotikaproylax vid bukkirurgi*. Klart våren 2020.

-har tillsatt en multidisciplinär arbetsgrupp som har påbörjat arbetet med att ta fram nationella *kvalitetsindikatorer för antibiotikaförskrivning på sjukhus*. Klart våren 2020

-har tillsatt en multidisciplinär arbetsgrupp som har påbörjat arbetet med att uppdatera *10-punktsprogrammet för minskad antibiotikaresistens i sjukvården* från 2014. Klart våren 2020.

-har i samarbete med regionala Stramagrupper och specialitetsföreningar (urologi, infektion och internmedicin) publicerat fyra utbildningsfilmer om ”antibiotic stewardship” som ska användas i lokal fortbildning på sjukhus.

Ledamöter i NAG Strama deltar återkommande som föreläsare vid seminarier och workshops på nationella utbildningar anordnade av specialitet- och intresseföreningar

Alla aktuella dokument, nyheter, utbildningsmaterial och kommande aktiviteter finns tillgängliga på *strama.se*

9. Sammanfattning 2019

Den totala användningen av antibiotika i Sverige minskar men antibiotikaresistensen för ett flertal bakterier fortsätter att öka. NAG Stramas arbete hämmades under första halvåret av ett fördröjt beslut om finansieringsom som kom först maj 2019. En av konsekvenserna är att vi haft svårt att initiera nödvändiga långsiktiga projekt. Vi har under året arbetat för att få tillstånd en långsiktig finansiering. Arbetet har i övrigt löpt på enligt angiven verksamhetsplan.

Förbättringsområden och föreslagna insatser 2020

Insatser som vi även genomför 2020

-Nationell utbildning i lokalt Stramaarbete 19-20 mars 2020

-Stramadagen 20/5

-Stramainternatet för regionala Stramagrupper i oktober

-Workshop om Svebar och resistensdata ihop med Folkhälsomyndigheten, RAF och regionala mikrobiologiska laboratorier i november

Alla aktiviteterna finansierade.

Insatser som påbörjats och fortsätter under 2020

Se under punkt 8. Alla aktiviteterna finansierade.

Behandlingsrekommendationer för antibiotikaproylax vid urologisk kirurgi

1. Motivering - behov och syfte

Saknas svenska nationella rekommendationer. Efterfrågat av både urologer och infektionsläkare. Urologiska infektioner och patienter berörs tydligt av aktuell resistensutveckling.

2. Mål

Att under 2020 skapa nationella rekommendationer

3. Metod, åtgärd och tidsplan

Tillsätta en tillfällig arbetsgrupp kopplad till NAG Strama. Har inlett dialog med berört NPO, Svensk urologisk förening, Infektionsläkarföreningen och förening för klinisk mikrobiologi för att utse representanter

4. Konsekvensbeskrivning

- *Bra profylaxrekommendationer ger minskad risk för infektioner*
- *Viktigt att försöka bromsa bidrag till resistensutveckling*

5. Uppskattning av resursåtgång

Gruppen föreslås innehålla 10 personer. Sex urologer, tre infektionsläkare och en mikrobiolog. Beräknad tidsåtgång är fem arbetsdagar per deltagare. NAG Strama kan finansiera resor och omkostnader för möten

6. Samverkan

Se ovan

7. Uppföljning och utvärdering

Följsamhet till rekommendationen kan utvärderas via Infektionsverktyget och resistensnivåer inom urologi för relevanta bakterier kan följas

Antibiotikabehandling vid palliativ vård och avancerad hemsjukvård

1. Motivering - behov och syfte

Saknas nationella rekommendationer för denna typ av Nära vård. Ökande volymer förväntas kommande år.

2. Mål

Att börja diskutera området, lära oss mer och inventera beovet av fortsatt arbete inom området

3. Metod, åtgärd och tidsplan

Anordna en nationell workshop i Stockholm hösten 2020

4. Konsekvensbeskrivning

- *Ökad kunskap inom området*
- *Eventuellt starta arbete med rekommendationer*

5. Uppskattning av resursåtgång

Planering och genomförande inom NAG Stramas ordinarie arbete och finansieringen är klar

6. Samverkan

NPO Infektion, Cancersjukdomar, Primärvårdsrådet. Strama Stockholm och Infektionsläkarföreningen

7. Uppföljning och utvärdering

Beslut om fortsatt arbete inom området efter workshopen som utvärderas med en deltagarenkät

Ett antibiotikasmart Sverige

1. Motivering - behov och syfte

Ett Vinnovaprojekt 2020-24 som skapar en samarbetsplattform för att identifiera, studera, utvärdera, sprida kunskap om och implementera "antibiotikasmarta" metoder, produkter och tjänster vilket inkluderar beteenden, produkter, tekniker, metoder, processer, projekt och arbetssätt som bidrar till ökad kunskap och medvetenhet om antibiotikaresistens, minskad smittspridning, framtagning av nya behandlingsalternativ och ansvarsfull användning av antibiotika.

2. Mål

1. *1 000 000 antibiotikasmarta samhällsmedborgare år 2030*
2. *100 antibiotikasmarta kommuner år 2030*
3. *Alla Sveriges regioner ska vara antibiotikasmarta år 2030*
4. *10 antibiotikasmarta internationella samarbetsprojekt 2030*

3. Metod, åtgärd och tidsplan

Bildande av en samverkansplattform

4. Konsekvensbeskrivning

Bidrar till ökad kunskap och medvetenhet om antibiotikaresistens, minskad smittspridning, framtagning av nya behandlingsalternativ och ansvarsfull användning av antibiotika

5. Uppskattning av resursåtgång

5% arbetstid för NAG Stramas ordf. Finansiering klar

6. Samverkan

Samarbetspartners är Folkhälsomyndigheten, RISE, SKL, ReAct och NAG Strama samt representanter från regionala stramagrupper

7. Uppföljning och utvärdering

Årliga utvärderingar i projektet

Antibiotikalyftet

1. Motivering - behov och syfte

Förskrivare av antibiotika i Sverige behöver fortbildning för att uppnå kraven i ESCMIDs generic competencies. Följsamheten till behandlingsrekommendationerna kan utvecklas genom antibiotikaronder och att använda data i PrimärvårdsKvalitet. De förebyggande insatserna mot smittspridning av resistenta bakterier inom sjukvården behöver samordnas och stärkas

2. Mål

Alla läkare och tandläkare ska forbildas i enlighet med ESCMIDs generic competencies under 5 år

Breddinförande av antibiotkaronder på relevanta avdelningar på alla akutsjukhus inom 5år

Alla regioner ska införa PrimärvårdsKvalitet och fullt ut använda data i förbättringsarbetet

Förhindra spridning av antibiotikaresistens på sjukhus

3. Metod, åtgärd och tidsplan

Under 2020 påbörja arbetet och strukturera arbetet för att nå målet

Länka ihop nationella och regionala satsningar genom brett införande av WHO:s multimodala strategi mot antibiotikaresistens och vårdrelaterade infektioner

4. Konsekvensbeskrivning

Ökad kunskap om antibiotikaförskrivning, ökad patientsäkerhet, ökad följsamhet till behandlingsrekommendatione, minskad smittspridning av resistensta bakterier på sjukhus

5. Uppskattning av resursåtgång

Under 2020 del av NAG Stramas ordinarie arbete som är finansierat. Söker stöd för särskild överenskommelse mellan SKL och Socialdepartementet från 2021-2025

6. Samverkan

NSG patientsäkerhet, Infektionsläkarföreningen, nationella föreningar för vårdhygien

7. Uppföljning och utvärdering

Följer årligen täckningsgraden av antibiotikaronder, vilka regioner som använder PrimärvårdsKvalitet och utbrott av multiresistensta bakterier på sjukhus

Uppföljning och utvärdering

Verksamhetsplanen utvärderas årsvis av programområdet och är en del av den årliga uppföljningen av Nationellt system för kunskapsstyrning hälso- och sjukvård.

Kommunikation

Strategisk och operativ kommunikation är en förutsättning för att det nationella programområdet ska kunna genomföra prioriterade insatser, nå sina mål och bidra till en god vård, samt för samverkan mellan lokal, regional, sjukvårdsregional och nationell nivå. Att planera kommunikation är en del av det nationella programområdets centrala arbetsprocesser och sker enligt gällande kommunikationsprinciper och kommunikationsstrategi för kunskapsstyrningssystemet. Kommunikation planeras i samråd med utsett kommunikationsstöd kopplat till värskapet för det nationella programområdet i samband med framtagande av verksamhetsplan samt vid behov.